

Elindultunk Európába

Öörsi István

író szerint a belépés pillanatában egy rossz lelkiismeretű baloldal néz szembe egy agresszív jobboldallal, amely még a horthyzmus totális csődjéből sem tanult.

Azokban a napokban, amikor közjogi szempontból is elindultunk Európába, a Napkelte egyik műsorában Pokorni Zoltán Magyarország elmaradottságát az 1945-ös szovjet megszállásból eredeztette. Egy másik kelő nap sugaraiban Boross Péter történelmi értelemben is a jobboldalt nevezte a csak károkat okozó baloldallal szemben az egyetlen országépítő erőnek, és bizonyítékul arra utalt, hogy ő össze tudja hasonlítani, hol tartott egymáshoz képest Ausztria és Magyarország 1938-ban és ma. Ugyan csak ő az európai képtelenségek közé sorolta, hogy nem akarják a kereszténységet, ezt az egyetlen európai eszmét, amelyre humánus társadalmi berendezkedés építhető, belefoglalni az Európai Unió alkotmányába.

Először Borossnak erre az utóbb említett panaszára térek ki, mert ehhez nem kell sok szó. A Bibliából levezethető keresztény politikai filozófia ugyanis nem egyeztethető össze korunk köznapi életének gyakorlatával és azokkal az erkölcsi követelmé-

nyekkel és életviteli szabályokkal, amelyek ebből a gyakorlatból következnek. Jézus, mint tudjuk, a gazdag embereket kirekesztette a mennyországból, korának bankárait, a pénzváltókat pedig korbácsolta a templomból. Hitt a szegénység üdvözítő hatalmában, kommunisztikus egyenlőséget hirdetett. A „nem szolgálhattok egyszerre Istennek és a mammonnak” parancsa mindennél világosabban mutatja, hogy a krisztusi tanítás inkompatibilis a kapitalizmus szellemével. Aki ma keresztény politikai filozófiával kereskedik a politika porondján, az semmire se kötelező, elvont-általános érzületté degradálja a szeretet jézusi fogalmát, megfosztva ezt eredendő szociális tartalmától.

Még átgondolatlanabb az az állítás, hogy Európa a rá specifikusan jellemző kereszténység fogalmával definiálható a leginkább, és ezért kell a kereszténység fogalmát beemelni az Európai Unió alkotmányába. Minden eddig ismert nagy kultúra – a szintén európai görög-latin kultúra kivételével – valamiféle vallási ideológián és vallási fundamentalista gyakorlaton alapult. A középkori európai kultúra különlegessége éppen az volt, hogy szabadságharcba kezdett saját fundamentalista alapjai ellen, és végül ki is vívta önállóságát. Nem a kereszténység a specifikus európai kritérium, hanem az a reneszánsztól és reformációtól a felvilágosodásig tartó folyamat, mely kimentette a kultúrát az egyházi diktátumok hatalmából. Más földrészen ilyen folyamat nem zajlott le.

A Szovjetunió klasszikus értelemben nem akkor vált megszállóvá, amikor – saját felszabadító aktusát számtalanszor meggyalázva – bevonult, hanem amikor elfelejtett kivonulni innen.

Ezek után rátérek Pokorni és Boross történelmi koncepciójának közös kiindulópontjára. Ha Magyarország elmaradottságának az 1945-ös szovjet bevonulás lenne az oka, akkor rejtelem volna, hogy mitől estek kétségbe Csokonaitól kezdve a falukutatókig a legjelentősebb magyar írók, társadalomkutatók és politikusok. Még Trianonra sem kerülhetett volna sor, legalábbis nem megvalósult, végtelenül igazságtalan formájában, ha a kiegyezés korának hétköznapi gyakorlatában nem használták volna ki szűk látókörű buzgalommal a dualizmus kínálta igazságtalan előnyöket, és nem folytattak volna az ország lakosságának kisebbségekből összeadódó többségével szemben brutális elnyomó politikát. A Horthy-korszak történelme alatti színvonalú jobboldalossága pedig a kezdet kezdetétől elzárkózott a társadalmi modernizációtól, konzerválta a félfedülős berendezkedést, több mint hárommillió jogfosztott, féljobbágysorban tartott koldus országot. Ennek az országnak az uralkodó ideológiájáról, a szűk látókörű sovinizmusnak és a legalább félmillió magyar állampolgár kínhaláláért felelős gyilkos rasszizmusnak klerikális szószal leöntött történelmi vegyületekéről csak azt említem meg, hogy ezt „Hunni úri trágyadombja” párolgatta ki magából, vagyis a honi jobboldal, melyet úgy imád Boross, a keresztény politikai filozófia első számú magyarországi apostola.

A magyar elmaradottság nem 1945-ből, hanem a polgári fejlődés elmaradottságából fakad. A polgári forradalmat 1848-49-ben a köznemesség vezette, és ez a köznemesség 1867-ben nem csak a Habsburg-monarchiával egyezett ki, hanem a nagybirtokrendszerrel is, vagyis az arisztokráciával és a nagy keresztény egyházakkal, amelyek e rendszer leg-hatalmasabb ideológiai támaszai és haszonélvezői voltak. Mindennek iszonyatos szociális következményeit a legtisztábban Ady fia-

talkori publicisztikája tárta fel. A Horthy-korszak legfőbb társadalmi célja e tragikus anakronizmus megőrzése volt. Trianon revíziójának reménye és később a Hitler által engedélyezett országgyarapító akciók hazafias szószabunkolták a rendszer legfőbb legitimizését, a kiváltságokon, égbekiáltó egyenlőtlenségen és hierarchikus mozdulatlanságon nyugvó társadalmi viszonyok befagyasz-tását.

1945-ben a szovjet hadsereg sok megbocsáthatatlan szörnyűséget követett el Magyarországon. Másrészt azonban – és ezt szerintem Pokorni Zoltán is tudja – mint a tengelyhatalmak ellen harcoló katonai szövetség egyik tagja kiverte innen Hitler hadseregét. Így hát a szovjet hadsereg nem megszállóként érkezett Kelet-Közép-Európa országaiba, hanem egy világtörténelmi küldetés részeseként. Bevonulásával hozzájárult ahhoz, hogy megteremtődjenek Magyarország korszerűsítésének feltételei. Az új magyar állam meg is tette az első lépéseket ebbe az irányba. Felszámolta a nagybirtokot, mégpedig a rég áhított földosztás útján. A középiskolák és egyetemek kapuit megnyitotta a munkás- és parasztyerek előtt. Rövid ideig a fenyegető szovjet szomszéd nyomása ellenére alapfokú képzést kaphatott az ország a demokrácia játékszabályaiból és működési törvényeiből. A sztálinista diktatúra aztán már 1949-ben betiltotta ezt a tanfolyamot, a tanszemélyzetet pedig megkínózta, felakasztotta, börtönökbe rekesztette, elüldözte, vagy egyszerűen betiltotta a tevékenységét. Ekkor vált a Szovjetunió klasszikus értelemben megszállóvá: nem amikor – saját felszabadító aktusát számtalanszor meggyalázva – bevonult, hanem amikor elfelejtett kivonulni innen. A szovjet típusú uralom 1949-től fél évszázadon át csakugyan gondoskodott arról, hogy Magyarország elmaradjon a világ élvonalától. De a kövületstruktú-

ra, és ezen belül az a különlegesen anakronisztikus képződmény, amely Horthy fehér lovától a szovjet tankokig rendezkedett be itt, az „eltorzult magyar alkat, zsákutcás magyar történelem” folyamánaképpen sokáig megingathatatlannak látszott. Az a szörnyűség viszont, amelyet 1949 után importáltak, csak idegen akarat építménye volt, mely egyre növekvő társadalmi támogatást élvezett ugyan, de alapok és konzisztencia híján ledöntötte egy fuvallat is, mielőtt nem számíthatott többé szovjet támogatásra.

Hogyan startoltunk az Európai Unióban? Úgy, hogy befolyásos politikusok elmaradottságunkat a Hitlerrel szövetséges magyar államgépezet szétzúzásából vezették le. Ebből a történelmi alapállásból – a nyilatkozók szándékától is függetlenül – csak szélsőjobboldali következtetések vonhatók le. A legnézhetőbb televíziós műsorban, jobboldalinak semmiképp sem mondható, képzett újságírók előtt beszélt Pokorni és Boross, ám az újságírók ebben a témakörben egyetlen ellenvetést vagy kérdést sem engedtek meg maguknak. Rájuk ragadt a Medgyessy-féle „nemzeti közép” rossz lelkiismerete. Ezzel a betegséggel a Kádár-korszak bomló hullája fertőzi egykori híveit és mai elvarátaik egy részét. A tünet könnyen felismerhető: a megfertőzöttek szegvellni kezdik saját nézeteiket és tapasztalataikat. Rossz lelkiismeretű baloldal néz szembe egy agresszív jobboldallal, mely még a horthyzmus totális csődjéből sem tanult. A miniszterelnök bejelenti, hogy acsargó ellenfeleivel közös nemzeti célokat óhajt képviselni a pártokra (és nem nemzetekre) osztott európai parlamentben, olyan közös célokat, amelyek kies hazánkban eddig csak avított frázisok formájában adtak hírt magukról.

Igy indultunk el az Európai Unióba.